

**ЗАВОД ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ**

**ПРИМЕНА НОВОГ КОНЦЕПТА МАТУРСКОГ
ИСПИТА У ОГЛЕДНИМ ОБРАЗОВНИМ
ПРОФИЛИМА КОНФЕКЦИОНАР ТЕКСТИЛА И
МОДЕЛАР ОДЕЋЕ**

**Београд
септембар, 2010. године**

Садржај

Увод.....	1
Методологија и начин спровођења истраживања.....	2
Примена новог концепта матурског испита у образовним профилима конфекционар тексила и моделар одеће из угла наставника.....	3
Опис узорка.....	3
Приказ резултата истраживања	4
Информисаност наставника о новом концепту матурског испита.....	4
Процена доприноса новог концепта подизању квалитета оцењивања	5
Процена начина оцењивања компетенција на матурском испиту.....	6
Процена начина на који су вреднована стручно теоријска знања.....	6
Процена начина на који су процењиване вештине – радне компетенције ученика ...	7
Процена инструмената за оцењивање радних задатака	7
Примена новог концепта матурског испита у образовним профилима конфекционар тексила и моделар одеће из угла ученика	8
Опис узорка.....	8
Приказ резултата истраживања	9
Информисаност ученика о реализацији матурског испита по новом концепту	9
Задовољство ученика организацијом матурског испита	10
Процена метода оцењивања по новом концепту	11
Начин процене стручно теоријских знања	11
Начин процене практичних знања и вештина	12
Процена релевантности матурског испита	13
Примена новог концепта матурског испита у образовним профилима конфекционар тексила и моделар одеће из угла социјалних партнера	14
Опис узорка.....	14
Приказ резултата истраживања	14
Припремљеност социјалних партнера за учешће у реализацији испита по новом концепту матурског испита.....	14
Процена примењене методологије оцењивања компетенција.....	15
Инструменти оцењивања.....	16
Закључак.....	18

Увод

Реформа средњег стручног образовања у Србији је започела 2002. године и са собом је донела многе новине како у домену развоја система стручног образовања тако и на пољу осигурања квалитета. У склопу тих промена, а у циљу унапређења система испита у стручном образовању, 2005. године настао је нови концепт матурског испита примењен у огледним образовним профилима. Будући да су огледни образовни профили **конфекционар текстила и моделар одеће** уведени шк. 2006/07. године, за прву генерацију ученика који су се школовали у њима, припремљен је програм матурског испита према принципима новог концепта. У ту сврху у сарадњи са социјалним партнерима и уз активно учешће средњих стручних школа у којима се оглед спроводи развијен је Приручник матурског испита у којем је дефинисан циљ, структура, услови полагања и организација испита, начин оцењивања, а у оквиру њега и збирка теоријских задатака, као и листа радних задатака за практични матурски рад са обрасцима за оцењивање.

Матурским испитом у оквиру образовног профила **конфекционар текстила** се проверава да ли је ученик, по успешно завршеном образовању, стекао програмом прописана знања, вештине и главне стручне компетенције:

- *Израда техничко – технолошке документације за различите одевне предмете;*
- *Израда одевних предмета на основу техничко – технолошке документације.*

Матурским испитом у оквиру образовних профила **моделар одеће** се проверава да ли је ученик, по успешно завршеном образовању, стекао програмом прописана знања, вештине и главне стручне компетенције:

- *Конструкција и израда шаблона за различите одевне предмете на основу идејне скице;*
- *Израда прототипа одевног предмета.*

Ради остваривања овог циља утврђена је структура матурског испита која садржи:

- испит из језика и књижевности на којем се ученик школовао (испит из матерњег језика) - писмени састав из матерњег језика;
- испит за проверу стручно–теоријских знања – тест знања;
- матурски практични рад – израда радних задатака.

У јунском испитном року 2010. године матурски испит је реализован у три средње стручне школе.

За потребе праћења реализације матурског испита, Центар за стручно образовање и образовање одралих развио је посебну методологију у оквиру које су испитивана мишљења кључних актера према различитим аспектима примене новог концепта матурског испита. Наиме, истраживања обухватају ученике – матуранте, наставнике који су или били аутори теоријских и практичних задатака или непосредно укључени у испит као чланови испитних комисија, као и екстерне чланове комисија, стручњаке из области текстилства - представнике послодаваца.

Резултати истраживања послужиће као основа за унапређивање матурског испита за овај образовни профил, као и самог наставног плана и програма и његове реализације. Истовремено, појединачне школе у оквиру самовредновања могу их користити како би преиспитале квалитет свог рада и стратешки планирале будуће кораке.

Методологија и начин спровођења истраживања

Истраживање је емпиријског карактера, а коришћена је дескриптивна метода. За потребе реализације истраживања дизајнирани су посебни инструменти - упитници, који обухватају специфично формиране скале мерења.

Анонимно и добровољно анкетање ученика, наставника и екстерних чланова испитних комисија који су учествовали у реализацији матурског испита спроведено је у јуну 2010. године, након завршеног матурског испита.

Упитници су у електронској форми из Центра прослеђени школама односно школским координаторима и стручним сарадницима, који су према упутству спровели анкетање. У процесу обраде података коришћене су дескриптивне технике, као и непараметријска статистика. Обраду података и израду извештаја извршио је Сектор за развој квалификација и мрежу школа, Центра за стручно образовање и образовање одралих.

Примена новог концепта матурског испита у образовним профилима конфекционар текстила и моделар одеће из угла наставника

Главни циљ истраживања јесте утврђивање мишљења наставника о реализацији матуре по новом концепту у огледним профилима конфекционар текстила и моделар одеће.

У истраживању су постављени следећи специфични циљеви:

- утврђивање информисаности наставника о новом концепту матурског испита
- процена доприноса новог концепта подизању квалитета оцењивања
- процена начина оцењивања према новом концепту

Опис узорка

Овим истраживањем обухваћен је 21 наставник оба образовна профила из укупно три средње стручне школе у којима се реализовао матурски испит у јунском испитном року.

Табела бр. 1

Град	школа	Профил		укупно
		конфекционар текстила	моделар одеће	
		број	број	број
Београд	Школа за дизајн текстила	5	5	10
Ниш	Школа моде и лепоте		7	7
Сомбор	Средња школа Свети Сава	2	2	4
укупно		7	14	21

Како су огледни наставни планови и програми конфекционара текстила и моделара одеће имплементирани у две односно три школе, заступљеност наставника профила конфекционар текстила износи 33,33%. Најмањи број испитаних наставника је у Средњој школи „Свети Сава“ из Сомбора.

Приказ резултата истраживања

Информисаност наставника о новом концепту матурског испита

Табела бр. 2

Упознатост са	конфекционар текстила							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
новим концептом					4	57,1%	3	42,9%
циљем матурског испита			1	14,3%	3	42,9%	3	42,9%
програмом матурског испита					4	57,1%	3	42,9%
организацијом матурског испита					4	57,1%	3	42,9%
улогом у реализацији матурског испита					2	28,6%	5	71,4%

Упознатост са	моделар одеће							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
новим концептом					1	7,7%	12	92,3%
циљем матурског испита					2	14,3%	12	85,7%
програмом матурског испита					1	7,1%	13	92,9%
организацијом матурског испита					1	7,1%	13	92,9%
улогом у реализацији матурског испита					1	7,7%	12	92,3%

На основу података датих у табели бр. 2 уочава се да су готово сви наставници профила конфекционар текстила углавном упознати са најважнијим аспектима новог аспекта матурског испита: циљем матурског испита, програмом, организацијом, сопственом улогом у реализацији испита. Када је реч о наставницима другог профила њихова процена информисаности по датим аспектима још је убедљивија. Важан део припреме за реализацију испита чинила је обука чланова испитних комисија за практични део матурског испита у домену коришћења инструмената за процену радних задатака. Резултати истраживања показују да је већина испитаника углавном или у потпуности (близу 90%) обучена за примену новог начина оцењивања и задовољила ову базичну претпоставку за квалитетно извршење улоге процењивача на испиту.

У складу са свим претходним анализама може се закључити да су све школе углавном на одговарајући начин спровеле припрему наставника као кључних носилаца организације и реализације матурског испита, за примену новог концепта.

Процена доприноса новог концепта подизању квалитета оцењивања

Испитаници су процењивали у којој мери је увођењем одређених новина у матурски испит унапређен квалитет оцењивања и то у погледу објективности, најважнијег принципа тог процеса.

Табела бр. 3

Допринос подизању објективности	конфекционар текстила							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
увођењем теста					4	57,1%	3	42,9%
применом јединственог теста					1	14,3%	6	85,7%
коришћењем образаца за оцењивање			1	16,7%	1	16,7%	4	66,7%
увођењем комисије делимично екстерног карактера			1	16,7%	2	33,3%	3	50,0%

Допринос подизању објективности	моделар одеће							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
увођењем теста					3	21,4%	11	78,6%
применом јединственог теста			1	7,1%	1	7,1%	12	85,7%
коришћењем образаца за оцењивање					3	21,4%	11	78,6%
увођењем комисије делимично екстерног карактера					4	28,6%	10	71,4%

Тест за проверу стручно теоријских знања уведен и као јединствен спроведен у свим школама у којима се реализује матурски испит требало је да омогући да се на објективан начин измери знање ученика и то под једнаким условима и захтевима. Највећи број испитаника је проценио да је претходна претпоставка потврђена, односно да је примена тестирања на националном нивоу допринела подизању непристрасности и правичности испита (табела бр. 3). Готово ниједан одговор испитаника, када је реч о овим новинама није се нашао на негативном полу скале процене. Иновативност новог концепта матурског испита огледа се и у примени стандардизованих образаца за процену прописаних стручних компетенција на матурском практичном раду, као и учешћу стручњака из области текстилства у испитној комисији (екстерни члан) на том делу испита.

Већина испитаника веома позитивно је оценила значај који заступљеност стандардизованих инструмената као и увођење комисије делимично екстерног карактера има у побољшању квалитета оцењивања (табела бр. 3).

У прилог позитивном ставу испитаника према новинама које су новим концептом промовисане иде и чињеница да су наставници скоро једногласни у мишљењу да је процена главних стручних компетенција на матурском испиту, као окосница новог концепта примењеног у огледним образовним профилима донела значајан, квалитативан преокрет у односу на досадашњу испитну праксу у стручном образовању.

Табела бр. 4

	конфекционар текстила				моделар одеће				Укупно	
	да		не		да		не			
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Унапређен систем испита, провером прописаних стручних компетенција	6	100,0%			13	92,9%	1	7,1%	20	100%

Процена начина оцењивања компетенција на матурском испиту

За потребе испитивања овог аспекта матурског испита у овом истраживању утврђени су следећи индикатори:

- процена начина на који су вреднована стручно теоријска знања
- процена начина на који су процењиване вештине – радне компетенције ученика

Процена начина на који су вреднована стручно теоријска знања

Табела бр. 5

	конфекционар текстила							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Тестом обухваћена стручно теоријска знања одговарају компетенцијама			1	14,3%	5	71,4%	1	14,3%
Квалитет теста			1	14,3%	5	71,4%	1	14,3%

	моделар одеће							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Тестом обухваћена стручно теоријска знања одговарају компетенцијама			1	7,1%	7	50,0%	6	42,9%
Квалитет теста			1	7,1%	8	57,1%	5	35,7%

С обзиром да је у развоју теста знања примењен интегративан и интердисциплинаран приступ уз уважавање захтева занимања (дефинисаних компетенција конфекционара текстила и моделара одеће), било је важно утврдити у којој мери су испитаници задовољни адекватношћу и свеобухватношћу знања – градива које се нашло у тесту, као и квалитетом самог инструмента.

Више од две трећине (71,4%) наставника код конфекционара текстила, који су обухваћени узорком сматра да знања која се проверавају тестом углавном одговарају прописаним исходима знања, док код моделара одеће ту процену дели 50% испитаника. Врло је важно истаћи да за овај аспект нису утврђене екстремно негативне процене испитаника (табела бр 5).

Када је реч о општем утиску испитаника о самом инструменту у погледу квалитета, оцене прате претходни налаз, односно преовлађује умерено позитиван став припадника оба профила.

Процена начина на који су процењиване вештине – радне компетенције ученика

Табела бр. 6

	конфекционар текстила							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Практични задаци оваког типа проверавају стручну оспособљеност ученика	1	14,3%			4	57,1%	2	28,6%

	моделар одеће							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Практични задаци оваког типа проверавају стручну оспособљеност ученика					7	58,3%	5	41,7%

Радна способност ученика процењује се на практичном делу испита извођењем одговарајућег броја радних задатака, који треба да представљају репрезентативни узорак знања и вештина неопходних за обављање различитих операција или послова у оквиру занимања. У табели бр. 6 приказана је дистрибуција одговора наставника, који говоре о односу према радним задацима који су примењени на испиту. На основу тога може се рећи да код највећег броја испитаника оба профила преовлађује позитиван однос према релевантности задатака овог типа.

Процена инструмената за оцењивање радних задатака

Табела бр. 7

Процена инструмената за оцењивање радних задатака	конфекционар текстила				моделар одеће				Укупно	
	да		не		да		не			
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Прегледне	6	100,0%			11	91,7%	1	8,3%	18	100
Имају сувишне елементе за оцењивање	1	16,7%	5	83,3%	1	9,1%	10	90,9%	17	100
Недостају им елементи за оцењивање	3	60,0%	2	40,0%	5	45,5%	6	54,5%	16	100
Елементи прецизно формулисани	3	50,0%	3	50,0%	10	90,9%	1	9,1%	17	100
Садрже одговарајуће критеријуме за оцењивање	5	83,3%	1	16,7%	8	72,7%	3	27,3%	17	100
Имају одговарајући распоред бодова по елементима	3	50,0%	3	50,0%	10	90,9%	1	9,1%	17	100

Будући да је оцењивање радних задатака дизајниран специфичан инструмент – образац за оцењивање, испитаници су изнели своје мишљење о различитим компонентама његовог квалитета (табела бр. 7). Испитаници профила конфекционар текстила су једногласни у процени прегледности инструмента, у већини сматрају да се у њему не

налазе сувишни елементи и да су заступљени критеријуми оцењивања одговарајући (83,3%). Иста категорија наставника подељеног је мишљења када је реч о прецизности формулација елемената за оцењивање, као и у погледу расподеле бодова по елементима. Када је реч о наставницима који реализују наставу у образовном профилу моделар одеће слика је нешто другачија. Готово исти проценат ових испитаника (преко 90%) сматра да су инструменти прегледни, да су сви елементи одговарајући и прецизно формулисани, као и да је однос бодова по елементима адекватан. Скоро половина наставника овог профила сматра да би ваљало употпунити листу елемената за оцењивање у обрасцима, док је око једне четвртине мишљења да критеријуми за оцењивање не одговарају. Коментари које су наставници изнели уз овај сет питања односе се превелику уситњеност индикатора за оцењивање у оквиру појединих елемената, као и на увођење бар тростепене скале за оцењивање уместо постојеће дихотомне (тачно – нетачно односно правилно – неправилно) Овакви показатељи остављају простора да се преиспита постојећа структура образаца за оцењивање, како у погледу елемената, и када је реч о расподели бодова.

Примена новог концепта матурског испита у образовним профилима конфекционар текстила и моделар одеће из угла ученика

Главни циљ истраживања јесте утврђивање мишљења ученика о реализацији матуре по новом концепту у огледним профилима конфекционар текстила и моделар одеће.

У истраживању су постављени следећи специфични циљеви:

- утврђивање информисаности ученика о реализацији матурског испита по новом концепту
- процена задовољства ученика организацијом матурског испита
- процена начина оцењивања према новом концепту

Опис узорка

Од укупног броја ученика (82), који су приступили полагању матурског испита у огледним профилима конфекционар текстила и моделар одеће, у јунском испитном року школске 2009/10 године, истраживањем су обухваћени сви ученици из три школе.

Табела бр. 8

град	школа	Профил		укупно
		конфекционар текстила	моделар одеће	
		број	број	број
Београд	Школа за дизајн текстила	12	20	32
Ниш	Школа моде и лепоте		17	17
Сомбор	Средња школа Свети Сава	14	19	33
	укупно	26	56	82

Најмањи број испитаника заступљених у узорку су из Школе моде и лепоте у Нишу.

Приказ резултата истраживања

Информисаност ученика о реализацији матурског испита по новом концепту

Истраживањем је требало утврдити у којој мери су ученици, који први пут полажу матурски испит по новом концепту упознати са кључним карактеристикама које одликују реализацију оваквог испита и то са циљем и садржајем испита, као и критеријумима на основу којих ће се процењивати њихова знања и вештине. Врло је важно напоменути да су резултати истраживања показали да је свим ученицима био доступан Приручник о полагању матурског испита у којем су јасно дефинисани сви аспекти реализације матурског испита.

Табела бр. 9

Упознатост са	конфекционар текстила							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
циљем матурског испита			1	3,8%	15	57,7%	10	38,5%
садржајем (деловима) матурског испита			4	15,4%	14	53,8%	8	30,8%
критеријумима оцењивања на тесту	2	7,7%	6	23,1%	9	34,6%	9	34,6%
критеријумима оцењивања на практичном делу	2	7,7%	4	15,4%	9	34,6%	11	42,3%

Упознатост са	моделар одеће							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
циљем матурског испита	1	1,8%	4	7,1%	28	50,0%	23	41,1%
садржајем (деловима) матурског испита	3	5,4%	3	5,4%	19	33,9%	31	55,4%
критеријумима оцењивања на тесту	2	3,6%	6	10,9%	15	27,3%	32	58,2%
критеријумима оцењивања на практичном делу	1	1,8%	9	16,4%	8	14,5%	37	67,3%

На основу података из табеле бр. 9 приметно је да код ученика у оба профила преовлађују позитивне реакције што се тиче информисаности о реализацији испита по новом концепту. Тако су у највећој мери у оба профила упознати са садржајем и циљем матурског испита, а у нешто мањој мери са критеријумима на основу којих се процењује њихов матурски практичан рад.

Важно је истаћи да је значајан број оних који су рекли да су тек мало или нимало информисани о критеријумима оцењивања на тесту за проверу стручно теоријских знања (око 30%) код конфекционара текстила, док је код моделара одеће тај број упола мањи (око 15%). Овим чињеницама треба додати да је од 26 анкетираних ученика конфекционара текстила тек 7 знало да наведе компетенције за занимање за које се школовало, а међу „моделарима одеће“ око половине ученика је било у стању да наведе компетенције за занимање за које се школовало, а које су јасно дефинисане у наставном плану и програму и у Приручнику о полагању матурског испита.

Задовољство ученика организацијом матурског испита

Организација матурског испита по новом концепту подразумева активности које школа реализује како би адекватно припремила ученике, наставнике и остале учеснике у реализацији испита, затим планирала и обезбедила потребне материјално техничке услове да се испит неометано спроведе.

Међу ученицима највише је оних који су углавном и у потпуности задовољни условима у којима су полагали испит, припремом за полагање теста и практичног дела и предвиђеним временом за реализацију теста и практичних радних задатака (табела бр. 10). Иако преовлађује позитиван однос ученика према поменутиим аспектима организације матурског испита у оба профила, не би требало previdети чињеницу да има и оних чија су очекивања у вези са припремом на захтеве стручно теоријског дела испита изневерена (преко 30% код ученика конфекционара текстила, код моделара одеће око 20%). Према дистрибуцији одговора, изгледа да ученици профила конфекционар текстила изражавају негодовање и због саме примене теста знања као инструмента процене прописаних исхода, те би ваљало на основу тога а и претходних налаза размишљати о подизању информисаности ученика, о предностима таквог тестирања, као и бољој припреми за његову реализацију. Значајан број ученика конфекционара текстила (око 38%) изражава незадовољство у погледу времена предвиђеног за израду радних задатака, што указује на потребу преиспитивања и оптимизације тог критеријума у оцењивању.

Табела бр. 10

Задовољство	конфекционар текстила							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
условима полагања матурског испита	2	8,0%	6	24,0%	10	40,0%	7	28,0%
припремом за полагање теста	4	15,4%	5	19,2%	11	42,3%	6	23,1%
применом теста као начина провере знања	3	11,5%	7	26,9%	8	30,8%	8	30,8%
предвиђеним временом за израду теста	1	3,8%	2	7,7%	6	23,1%	17	65,4%
припремом за полагања практичног дела	1	3,8%	2	7,7%	11	42,3%	12	46,2%
начином провере практичних знања и вештина	1	4,0%	5	20,0%	10	40,0%	10	40,0%
предвиђеним временом за израду практичних задатака	3	11,5%	7	26,9%	5	19,2%	11	42,3%

Задовољство	моделар одеће							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
условима полагања матурског испита	1	1,8%	9	16,1%	16	28,6%	30	53,6%
припремом за полагање теста	1	1,8%	9	16,1%	22	39,3%	24	42,9%
применом теста као начина провере знања	3	5,4%	9	16,1%	19	33,9%	25	44,6%
предвиђеним временом за израду теста			3	5,4%	15	26,8%	38	67,9%
припремом за полагања практичног дела	1	1,8%	7	12,5%	12	21,4%	36	64,3%
начином провере практичних знања и вештина	2	3,6%	7	12,5%	13	23,2%	34	60,7%
предвиђеним временом за израду практичних задатака	1	1,8%	4	7,1%	14	25,0%	37	66,1%

Процена метода оцењивања по новом концепту

Будући да се на матурском испиту, по новом концепту, стручно теоријска знања проверавају путем теста, а вештине и стручне компетенције израдом радних задатака, било је потребно да се утврди мишљење ученика о изабраним начинима процене и у ту сврху коришћеним инструментима.

Начин процене стручно теоријских знања

Највећи проценат испитаника обухваћених истраживањем је сагласан да је тест валидан по питању садржаја за мерење остварености исхода знања (табела бр. 11). Одређен број испитаника, по том питању, изражава извесну дозу резерве, и то код конфекционара текстила (око 15%), а код моделара одеће (око 13%).

Табела бр. 11

	конфекционар текстила							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Током школовања стечена знања која се проверавају тестом			4	15,4%	18	69,2%	4	15,4%
Питања на тесту јасна и разумљива			5	19,2%	16	61,5%	5	19,2%
Тежина теста					лак		тежак	
					13	76,5%	4	23,5%

	моделар одеће							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Током школовања стечена знања која се проверавају тестом	2	3,6%	5	8,9%	22	39,3%	27	48,2%
Питања на тесту јасна и разумљива	2	3,6%	5	9,1%	22	40,0%	26	47,3%
Тежина теста					лак		тежак	
					43	91,5%	4	8,5%

Даља анализа индикатора којима се испитује квалитет примљеног инструмента за процену теоријског знања ученика подразумева резултате испитаних мишљења ученика о јасноћи у њему заступљених задатака и субјективном односу према његовој тежини (табела бр. 11). Већина ученика сматра да задаци углавном и у потпуности задовољавају критеријум јасноће и прецизности код конфекционара текстила (80,7%), док је код моделара одеће то још убедљивије (87,3%). Тест је лак за 76,5% ученика конфекционара текстила, док се за исто код моделара одеће изјаснило 91,5% испитаних ученика (табела бр. 11). Најчешћи коментари ученика који сматрају да је тест лак је то да је добра припремљеност и унапред позната питања која су у већини случајева затвореног типа и они мисле.

Начин процене практичних знања и вештина

Знања и вештине који се стичу током школовања, према мишљењу већине ученика, одговарају захтевима који се за извођење радних задатака на матурском практичном испиту постављају пред њих (табела бр.12). Позитивну оцену за учешће послодавца у оцењивању на испиту дало је три четвртине испитаних ученика у оба профила.

Табела бр. 12

	конфекционар текстила							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Током школовања стечена знања и вештине која се проверавају на практичном делу			5	19,2%	9	34,6%	12	46,2%
Учешће послодаваца на испиту доприноси објективном оцењивању			7	28,0%	10	40,0%	8	32,0%
Тежина практичног дела испита					лак		тежак	
					13	68,4%	6	31,6%

	моделар одеће							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Током школовања стечена знања и вештине која се проверавају на практичном делу	3	5,5%	2	3,6%	14	25,5%	36	65,5%
Учешће послодаваца на испиту доприноси објективном оцењивању	2	3,7%	10	18,5%	22	40,7%	20	37,0%
Тежина практичног дела испита					лак		тежак	
					39	86,7%	6	13,3%

Када је реч о процени тежине практичног дела (табела бр.12), доминира мишљење да је овај део испита лак посебно у категорији ученика моделара одеће (86,7%). Ученици су увези са оваквим ставом прокоментарисали да су довољно вежбали и припремали се за извођење радних задатака и истовремено подвукли чињницу да су сви задаци унапред познати. Сви наведени показатељи указују на потребу пажљиве анализе и ревидирања постојећих задатака.

Процена релевантности матурског испита

Табела бр. 13

	конфекционар текстила				моделар одеће				укупно	
	да		не		да		не			
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Овакав матурски испит доказ о оспособљености за занимање	22	88,0%	3	12,0%	50	90,9%	5	9,1%	80	100

На основу података из табеле бр. 13 уочава се да ученици у значајној већини дају подршку концепцији матурског испита у оба профила, која омогућава да се на поуздан начин утврди оспособљеност за обављање одређеног занимања. Додатни коментар у вези са целокупним утиском о самом испиту односе се на похвале у вези са начином како је испит осмишљен, али и на замерке по питању услова за рад, трајања испита, пропуста у организацији и става који је стереотипан у популацији ученика стручних школа, а алудира на сврху испита и његову признатост у систему даљег школовања.

Примена новог концепта матурског испита у образовним профилима конфекционар текстила и моделар одеће из угла социјалних партнера

Главни циљ истраживања јесте утврђивање мишљења социјалних партнера – екстерних чланова испитних комисија о реализацији матурског испита по новом концепту у огледним профилима конфекционар текстила и моделар одеће.

У истраживању су постављени следећи специфични циљеви:

- процена припремљености социјалних партнера за учешће у реализацији испита по новом концепту матурског испита
- процена примењене методологије оцењивања компетенција

Опис узорка

Табела бр. 14

Град	школа	Профил		укупно
		конфекционар текстила	моделар одеће	
		број	број	број
Београд	Школа за дизајн текстила	1	1	2
Ниш	Школа моде и лепоте		1	1
Сомбор	Средња школа Свети Сава	1	1	2
	укупно	2	3	5

Број социјалних партнера који су анкетирани износи 5. Све школе су испуниле минимум захтева у погледу броја присутних чланова у испитним комисијама (минимум 1 члан по одељењу), а укупан број учесника те популације на матурском испиту немогуће је утврдити с обзиром на добровољни карактер анкете.

Приказ резултата истраживања

Припремљеност социјалних партнера за учешће у реализацији испита по новом концепту матурског испита

За овај истраживачки задатак утврђена су два индикатора. Први се односи на информисаност социјалних партнера о новом концепту и њиховој улози у реализацији испита по новом концепту, а други на њихову обученост за коришћење инструмената за оцењивање.

Табела бр. 15

Упознатост са	конфекционар текстила							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
новим концептом							2	100,0%
циљем матурског испита							2	100,0%
организацијом матурског испита							2	100,0%
улогом у реализацији матурског испита							2	100,0%

Упознатост са	моделар одеће							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
новим концептом							3	100,0%
циљем матурског испита							3	100,0%
организацијом матурског испита							3	100,0%
улогом у реализацији матурског испита							3	100,0%

Увидом у табелу бр. 15 могуће је закључити у оба профила да су сви испитани екстерни чланови испитних комисија упознати са основним принципима новог концепта, организацијом, као и њиховом улогом у оцењивању радних задатака. Такође од посебног значаја је и резултат о целокупном обухвату узорака социјалних партнера у припремним обукама за процес оцењивања и коришћење одговарајућих инструмената, а који говори о одговорном приступу и ангажовању школа у фази припреме испита.

Процена примењене методологије оцењивања компетенција

За потребе процене оспособљености ученика за занимања конфекционар текстила и моделар одеће по посебној методологији оцењивања компетенција развијени су одговарајући радни задаци.

Табела бр. 16

	конфекционар текстила							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Практични задаци оваког типа проверавају стручну оспособљеност ученика							2	100,0%

	моделар одеће							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Практични задаци оваког типа проверавају стручну оспособљеност ученика					1	33,3%	2	66,7%

Представници послодаваца, који су на испитима процењивали оспособљеност ученика, у већини сматрају да се извођењем одговарајућих радних задатака може демонстрирати обученост за обављање послова у оквиру занимања (табела бр. 16). Радни

задаци одговарају узорку „реалних послова“, а њихови елементи и критеријуми оцењивања пружају могућност вредновања знања и вештина ученика.

Табела бр. 17

	конфекционар текстила							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Овакав начин оцењивања омогућава објективност процене знања и вештина							2	100,0%

	моделар одеће							
	нимало		мало		углавном		у потпуности	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Овакав начин оцењивања омогућава објективност процене знања и вештина					2	66,7%	1	33,3%

Када је реч о објективности у оцењивању, сви су се сложили да примењена методологија омогућава да се реално процене компетенције ученика (табела бр.17).

У прилог наведеним позитивним реакцијама екстерних чланова комисије на методе оцењивања примењене у овом концепту иде и налаз који говори о њиховој спремности да запосле ученике који су по овом концепту успешно положили стручну матуру. Могло би се рећи да је стручна матура за послодавце, најбољи доказ оспособљености за рад (табела бр. 17).

Инструменти оцењивања

Табела бр. 18

Процена инструмената за оцењивање радних задатака	конфекционар текстила				моделар одеће				Укупно	
	да		не		да		не			
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Прегледне	2	100,0%			3	100,0%			5	100
Имају сувишне елементе за оцењивање	1	50,0%	1	50,0%			3	100,0%	5	100
Недостају им елементи за оцењивање	1	50,0%	1	50,0%	2	66,7%	1	33,3%	5	100
Елементи прецизно формулисани	2	100,0%			3	100,0%			5	100
Садрже одговарајуће критеријуме за оцењивање	1	50,0%	1	50,0%	3	100,0%			5	100
Имају одговарајући распоред бодова по елементима	2	100,0%			3	100,0%			5	100

Када је реч о односу екстерних чланова комисија према различитим аспектима инструмената за оцењивање практичног матурског рада, увиђа се да су претежно

заступљене позитивне оцене датих аспеката. С обзиром на то да дистрибуција одговора испитаника код појединих аспеката у вези са елементима за оцењивање и критеријума за бодовање није уједначена, ваљало би додатно истражити ову појаву (табела бр. 18).

На самом крају важно је напоменути да ни једно предузеће испитаних послодаваца није имало потешкоћа због ангажовања на овом испиту, што даје значајан подстрек одрживости овог концепта.

Закључак

Анализа утврђених резултата истраживања кључних учесника у процесу реализације пружа могућност изношења општих закључака у вези са применом новог концепта матурског испита у образовним профилима конфекционар текстила и моделар одеће. Налази указују да је већина наставника оба профила у великој мери информисана о најзначајнији елементима испитног процеса, посебно су ти резултати изражени у одговорима наставника који предају у профилу моделар одеће. Већина испитаника веома позитивно је оценила значај који заступљеност стандардизованих инструмената, фокусирање на стручне компетенције као и увођење комисије делимично екстерног карактера има у побољшању квалитета оцењивања у стручном образовању, односно у завршној провери за стицање квалификације. Када је реч о примењеним инструментима за оцену компетенција на матурском испиту, испитани наставници су углавном задовољни, али поједини налази указују на потребу унапређивања одређених компонената образаца за оцењивање, као и преиспитивање релевантности свих задатака у тесту знања у односу на прописане главне стручне компетенције.

Према утврђеним показатељима упознатост ученика оба профила са циљем и програмом испита који се реализује по новом концепту је на задовољавајућем нивоу, што иде у прилог одговорном приступу школа према организацији матурског испита. Упркос томе надаље би ваљало радити на подизању информисаности ученика о критеријумима оцењивања на оба дела испита, како би се у потпуности осигурао квалитет и регуларност испита. Када је реч о тесту знања већина ученика сматра да захтеви одговарају наученом градиву, као и да су задаци јасно и прецизно формулисани. Оба дела испита са примењеним методама оцењивања за ученике су претежно лака, што би се могло објаснити чињеницом да су унапред познати задаци и да би због тога требало полако навикавати ученике на другачије моделе, и тако подићи објективност оцењивања.

Аспекте организације матурског испита ученици су претежно позитивно оценили, али не би требало превидети чињеницу да има и оних чија су очекивања у вези са припремљеношћу за полагање стручно теоријског дела испита изневерена. Такође одређен број ученика конфекционара текстила изражава незадовољство у погледу времена предвиђеног за израду радних задатака. Ученици у значајној већини дају подршку концепцији матурског испита у оба профила, која омогућава да се на поуздан начин утврди оспособљеност за обављање одређеног занимања.

Социјални партнери који су учествовали на матурском испиту као екстерни чланови испитне комисије упознати су са основним принципима новог концепта, организацијом, као и начином оцењивања и својом улогом оцењивача. Убедљива већина сматра да је садржај испита и његова методологија одговарајућа из угла света рада. Наиме, ученици кроз радне задатке могу доказати своје компетенције, тј. добити одговарајуће процене квалификованости за рад. У прилог коршћеној методологији иде и чињеница да су ставови екстерних чланова у вези са примењеним инструментима за оцењивање позитивни и да се међу њима може назрети импулс за даље унапређивање и сарадњу, посебно у домену елемената за оцењивање и критеријума бодовања.